

Nr 110

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa organisations- och anslagsfrågor rörande försvaret jämte motioner.

(1:a avd.)

I utlåtandet behandlas förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6) och propositionen nr 110.

Propositionen nr 110 har i vad den avser ändring i familjebidragsförordningen hänvisats till lagutskott och i övrigt till statsutskottet.

1. **Ramberäkningar m. m.** I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t (bilaga 6, s. 7—23 i utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 2 januari 1970) berett riksdagen tillfälle att yttra sig med anledning av vad som har anförts om ramar för det militära försvaret och civiltförsvaret, m. m.

I detta sammanhang har utskottet behandlat följande motionsyrkanden.

Beträffande utgiftsramen för det militära försvaret för budgetåret 1970/71 har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I:1095 av herr Bohman m. fl. och II:1284 av herr Holmberg m. fl. i vad avser hemställan

att försvarsgrenarnas anslag till anskaffning av tygmateriel m. m., övningar m. m. samt drift och underhåll av tygmateriel m. m. skall räknas upp med sammanlagt 82 272 000 kr, vilka yrkanden innebär en ökning av utgiftsramen med samma belopp, samt

att begärda beställningsbemyndiganden utökas med 150 milj. kr.,

dels de likalydande motionerna I:561 av herr Strandberg och II:659 av herrar Oskarson och Wachtmeister vari hemställt att försvarsgrenarnas anslag till övningar m. m. samt drift och underhåll av tygmateriel m. m. skall räknas upp med sammanlagt 22,4 milj. kr., vilka yrkanden innebär en ökning av utgiftsramen med samma belopp.

Beträffande planeringsinriktningen har utskottet behandlat de likalydande motionerna I:1095 av herr Bohman m. fl. och II:1284 av herr Holmberg m. fl. i vad avser hemställan att försvarsplaneringen under återstoden av nu gällande försvarsbeslut skall som huvudalternativ inriktas på den s. k. fortsättningsnivån.

Beträffande försvarsutredning m. m. har utskottet behandlat de likalydande motionerna I:565 av herr Werner och II:653 av herr Hermansson m. fl. vari hemställt

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anmodar den kommande försvarsutredningen att utreda och framlägga förslag till en ny försvarsordning i enlighet med de riktlinjer som anförts i vissa i motionerna angivna, till 1968 och 1969 års riksdagar väckta motioner,

att den nya försvarsutredningen anmodas att slutföra sitt arbete inom en tidrymd av högst två år samt

att under denna tid militäranslagen successivt nedskäres så att de vid periodens slut begränsas till underhåll av nuvarande försvarsorganisation och att i princip inga nyinvesteringar göres såvida icke bindande avtal omöjliggör avbeställning och industriell omdisponering för civil nyttoproduktion.

Utskottet. Ramberäkningarna för det militära försvaret och civilt försvar är gjorda i enlighet med de principer som har legat till grund för 1968 års försvarsbeslut. För det militära försvaret har för budgetåret 1970/71 beräknats en utgiftsram om 5 605 955 000 kr., varav 5 347 605 000 kr. i form av anslag för budgetåret och 258 350 000 kr. i form av reservationsmedelsförbrukning. För civilt försvar har för nästa budgetår beräknats en anslagsram av 120 923 000 kr.

Yrkandena i motionerna I:1095 och II:1284 innebär, såvitt nu är i fråga, en uppräknig av utgiftsramen för det militära försvaret med 82 272 000 kr. med fördelning på anslag till materielanskaffning, övningar och underhåll av materiel och en därmed sammanhängande ökning av beställningsbemyndigandena för anskaffning av tygmateriel m. m. med 150 milj. kr. Yrkandena i motionerna I:561 och II:659, som enbart avser de övningsberoende anslagen, innebär en uppräknig av samma ram med 22,4 milj. kr.

Eftersom Kungl. Maj:ts förslag innebär ett fullföljande av 1968 års försvarsbeslut i fråga om verksamheten inom det militära försvaret kan utskottet inte tillstyrka något av motionsyrkandena om ramuppräknig.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag till fördelning av medel mellan materielanslag och övningsberoende anslag.

Enligt 1968 års försvarsbeslut skall planeringen för verksamheten inom det militära försvaret efter den period som försvarsbeslutet omfattar inriktas efter en horisontell nivå — planeringsnivån. Överbefälhavaren har anmodats att därutöver planera verksamheten inom ramen för dels en ökning med 50 milj. kr. per budgetår under perioden 1972/73—1976/77, dels en minskning av utgiftsramen med 25 milj. kr. för budgetår under samma period. Planeringen inom ramen för planeringsnivån får inte inrymma verksamhet som har någon bindning till eller på annat sätt förutsätter den nämnda ökningen med 50 milj. kr. per år.

I motionerna I:1095 och II:1284 har, såvitt nu är i fråga, yrkats att planeringen under återstoden av innevarande försvarsbeslutsperiod skall som

huvudalternativ inriktas på den nivå som innebär en ökning med 50 milj. kr. per budgetår.

Liksom departementschefen anser utskottet att det inte har inträffat några påtagliga förändringar i det underlag som 1968 års försvarsbeslut bygger på. Utskottet kan därför inte förorda att verksamheten under återstoden av perioden 1968/69—1971/72 planeras med utgångspunkt i annan utgiftsnivå än försvarsbeslutet förutsätter. Motionerna I: 1095 och II: 1284 avstyrkes därför såvitt nu är i fråga.

Av det sagda framgår att utskottet avstyrker yrkandena i motionerna I: 565 och II: 653 om minskning av försvarsutgifterna. Utskottet kan inte heller biträda samma motioners yrkanden om direktiv till en kommande försvarsutredning, varför motionerna avstyrkes även i denna del.

Kungl. Maj:ts förslag i övrigt tillstyrkes.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 561 och II: 659, I: 1095 och II: 1284 samt I: 565 och II: 653, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, godkänner Kungl. Maj:ts förslag till ramberäkning för budgetåret 1970/71 för det militära försvaret,

2. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag avslår motionerna I: 561 och II: 659 i vad de avser ytterligare medelsanvisning till försvarsgrenarnas övningsberoende anslag inom utgiftsramen för det militära försvaret,

3. att riksdagen avslår motionerna I: 1095 och II: 1284 i vad de avser försvarsplaneringen under återstoden av perioden för gällande försvarsbeslut,

4. att riksdagen avslår motionerna I: 565 och II: 653 i vad de avser direktiv till en kommande försvarsutredning,

5. att riksdagen godkänner Kungl. Maj:ts förslag till ramberäkning för budgetåret 1970/71 för civilförsvaret.

2. **Upphandling av drivmedel och eldningsolja.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag i propositionen nr 1 (bilaga 6, s. 21 och 23) och hemställer

att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att medge att avtal om inköp intill utgången av budgetåret 1971/72 av drivmedel och eldningsolja för krigsmakten får träffas inom en kostnadsram av 40 milj. kr. för drivmedel och 12 milj. kr. för eldningsolja.

3. **Beredskapsåtgärder.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag i propositionen nr 1 (bilaga 6, s. 22 och 23) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1970/71 medger, att om värnpliktiga av beredskapsskäl inkallas till krigsförbands-

övning eller beredskapsövning eller av samma skäl andra särskilda åtgärder måste vidtas, följande under riksstatens fjärde huvudtitel uppförda, av riksdagen maximerade anslag, nämligen Armén: Övningar m. m., Underhåll av tygmateriel m. m., Marinen: Övningar m. m., Underhåll av fartyg m. m., Flygvapnet: Övningar m. m., Drift och underhåll av flygmateriel m. m. samt Försvarets radioanstalt: Anskaffning och underhåll av materiel får överskridas enligt Kungl. Maj:ts bestämmande.

4. **Utnyttjande av äldre anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag i propositionen nr 1 (bilaga 6, s. 22 och 23) och hemställer

att riksdagen medger att det för budgetåret 1962/63 anvisade reservationsanslaget Utredningar rörande förflyttning av vissa förband från Järvafältet m. m. och det för budgetåret 1963/64 anvisade reservationsanslaget Materiel för en svensk beredskapsstyrka för FN-tjänst får disponeras även under budgetåret 1970/71.

5. **Försvarets verkstadsorganisation.** På grundval av förslag av 1966 års verkstadsutredning har Kungl. Maj:t i propositionen nr 110 (s. 3—30) föreslagit en samordning och strukturrationalisering av försvarets verkstadsorganisation. Förslaget innebär bl. a. att en central verkstadsledning organiseras inom försvarets materielverk med början den 1 juli 1970. Från samma tidpunkt föreslås också en omorganisation av materielverkets ledningsresurser på förrådsområdet.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 1097 av herr Österdahl och II: 1283 av herr Gustafsson i Stenkyrka vari hemställts att riksdagen måtte uttala sig för att det av departementschefen angivna riktvärdet beträffande personalstyrkans storlek vid marinens 1. klass verkstäder får höjas när det gäller marinvarvet i Fårösund,

dels motionen I: 1096 av herr Lindblad i vad avser hemställan

att riksdagen i anslutning till beslutet om centralisering av ledningen för den förbandsbundna verkstadsorganisationen inom försvaret uttalar att särskild uppmärksamhet bör ägnas åt frågan att få sådana kontakter mellan materieförvaltning och verkstadsorganisation att ett långsiktigt nedbringande av materielens underhållsbehov underlättas samt

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om åtgärder som underlättar för försvaret att vid beställning av tjänster för underhåll av försvarsmateriel få en så långt möjligt marknadsmässig prissättning och att därvid inom ramen för beredskapshänsyn alternativa lösningar fortlöpande prövas.

Utskottet. Verkstadsutredningen har föreslagit att den produktiva personalen vid marinens 1. klass verkstäder skall minskas från ca 880 till sammanlagt 710 man. Beträffande verkstaden vid Gotlands kustartilleriförsvaret (marinverkstaden i Fårösund) innebär förslaget en successiv minskning av personalstyrkan från nuvarande 46 man till 40 man. Departementschefen har uttalat att utredningens förslag beträffande personalstyrkans storlek vid marinens 1. klass verkstäder bör gälla som riktvärde.

Marinverkstaden i Fårösund har stor betydelse för näringslivet på norra Gotland. Vid verkstaden utförs i stor utsträckning arbeten för civila beställare. I motionerna I: 1097 och II: 1283 framhålls att verkstaden även i fortsättningen bör få utföra arbeten för den civila marknaden i den omfattning som är företagsekonomiskt motiverat. Enligt motionärerna bör personalstyrkan vid verkstaden få bibehållas vid nuvarande storlek eller utökas om arbetstillgången på den militära och civila sektorn gör detta möjligt.

Enligt vad utskottet har inhämtat innebär departementschefens uttalande inte att personalstyrkan vid marinverkstaden i Fårösund skall minskas oberoende av efterfrågan på verkstadens tjänster. För närvarande är ordreläget sådant att det kan bli fråga om att utöka personalen. Med hänsyn härtill och då någon minskning av personalstyrkan inte är aktuell torde syftet med motionerna vara tillgodosett. Något uttalande av riksdagen erfordras inte och motionerna bör därför avslås.

Den föreslagna samordningen av verkstadsledningen i central instans avses ske genom att verkstadsledningen, som i nuvarande organisation är splittrad på olika enheter inom försvarets materielverk, skall föras samman till en verkstadsavdelning. Utskottet har inte något att erinra mot detta förslag.

I motionen I: 1096 uttalas farhågor för att samordningen skall medföra att underhållsaspekterna inte längre blir tillräckligt beaktade i samband med materieförvaltningarnas förberedelser för beslut om projektering och anskaffning av materiel.

Strävan att få försvarets materiel »underhållsvänlig», bl. a. genom användning av utbytesenheter, har funnits i många år och syftar till att underlätta och förbilliga verksamheten både i förband och verkstäder. För ett gott resultat måste underhållsaspekterna komma fram i ett tidigt skede av anskaffningsprocessen. Utskottet förutsätter att samordningen av verkstadsledningen till en ny verkstadsavdelning genomföres på sådant sätt att de faktiska möjligheterna att tillgodose underhållskrav inte försämras. Något riksdagens uttalande erfordras inte. Motionen I: 1096 avstyrkes därför såvitt nu är i fråga.

I samma motion — I: 1096 — tas även upp frågan om utnyttjande av privata företag för underhåll av försvarsmateriel. Departementschefen har i detta avseende redovisat skäl som talar för och emot sådant utnyttjande. Enligt hans mening kan någon generell regel inte formuleras för hur de
1* — *Bihang till riksdagens protokoll 1970. 6 saml. Nr 110*

beställande myndigheterna skall förfara, utan beslut om var underhållsarbete skall läggas ut måste fattas från fall till fall. Utskottet delar departementschefens uppfattning om den avvägning som bör göras vid bedömning av om visst underhållsarbete bör utföras i statlig regi eller lämnas ut till fri konkurrens på den öppna marknaden. Överstyrelsen för ekonomiskt försvar har i denna fråga påpekat att en avveckling av underhållsarbeten vid civila företag kan få negativa följdverkningar från beredskapssynpunkt, eftersom antalet enheter med erfarenhet av krigsmateriel minskar. Utskottet förutsätter att även denna aspekt tillmäts betydelse vid avvägningen. Någon hemställan till Kungl. Maj:t vill utskottet inte förorda. Motionen I: 1096 avstyrkes sålunda såvitt nu är i fråga.

Utskottet har inte något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag i övrigt beträffande riktlinjer för försvarets verkstadsorganisation.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionerna I: 1097 och II: 1283,
2. att riksdagen avslår motionen I: 1096 i vad avser kontakter mellan materieförvaltning och verkstadsorganisation,
3. att riksdagen avslår motionen I: 1096 i vad avser hemställan till Kungl. Maj:t om åtgärder som underlättar för försvaret att vid beställning av tjänster för underhåll av försvarsmateriel få en så långt möjligt marknadsmässig prissättning,
4. att riksdagen godkänner Kungl. Maj:ts förslag till riktlinjer för försvarets verkstadsorganisation.

6. Förbättrade värnpliktsförmåner. I propositionen nr 110 har Kungl. Maj:t (s. 31 och 32) föreslagit en förbättring av penningbidrag och familjebidrag till värnpliktiga och vapenfria tjänstepliktiga. Beträffande penningbidrag innebär förslaget en ökning med en krona för dag under alla former av tjänstgöring. I fråga om familjebidrag föreslås en ökning av maximibeloppet för familjepenning för barn m. fl. från 6 kr. till 7 kr. Förbättringarna gäller alla värnpliktiga och vapenfria tjänstepliktiga och föreslås genomföras den 1 januari 1971.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels motionen I: 563 av herr Svanström m. fl. vari hemställts

att den kontanta ersättningen till inkallad värnpliktig personal omrubriceras till värnpliktslön som räknat från 1 juli 1970 utgår med 300 kr. per månad samt

att erforderliga medel för den ökade värnpliktslönen genom omdisposition av materielanslagen kan erhållas inom den kostnadsram som anvisats av riksdagen,

dels motionen II:1265 av herr Björck i Nässjö vari hemställts att riksdagen måtte besluta om en höjning av penningbidraget med fem kr. per dag för

alla värnpliktiga under alla former av tjänstgöring enligt värnpliktslagen.

Utskottet. Med ett försvar som bygger på allmän värnplikt är det naturligt att den värnpliktiges förmåner under tjänstgöring tilldrar sig stort intresse. Det är angeläget att de olika värnpliktsförmånerna sammantaget ger honom förutsättningar att fullgöra tjänstgöringen och återgå till civilt arbete utan annan uppoffring än den som värnplikten som sådan innebär.

De värnpliktigas förmåner bör från tid till annan omprövas med hänsyn till prisutvecklingen och den allmänna standardutvecklingen. Utskottet har därför förståelse för syftet i förevarande motioner.

Utskottet vill emellertid erinra om att det under senare år har skett betydande förbättringar av värnpliktsförmånerna. Fr. o. m. den 1 juli 1967 förbättrades penningbidrag, premier, utryckningsbidrag och familjepeningar. Antalet fria resor för besök i hemorten under grundutbildning fördubblades fr. o. m. den 1 juli 1969. Samma dag förbättrades möjligheterna att ge familjebidrag till ensamstående. Ytterligare förbättringar av familjebidragen sker den 1 juli 1970 och den 1 januari 1971. Personalvården byggdes ut senast den 1 juli 1969 och byggs ut ytterligare den 1 juli 1970. I detta sammanhang kan även nämnas försöken med charterresor, bl. a. med flygplan, för vissa värnpliktigas hemresor.

Kostnaderna för förbättring av de värnpliktigas förmåner under perioden 1968/69—1971/72 beräknas till ca 90 milj. kr.

Mot denna bakgrund vill utskottet inte förorda att penningbidragen för närvarande ökas utöver vad Kungl. Maj:t har föreslagit. Motionerna I:563 och II:1265 avstyrkes därför.

Utskottet har inte något att erinra mot vad i övrigt föreslagits beträffande förbättrade förmåner för värnpliktiga m. fl.

Kungl. Maj:ts förslag om ändring i familjebidragsförordningen (1946:99) behandlas denna dag av andra lagutskottet.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionen I:563,
2. att riksdagen avslår motionen II:1265,
3. att riksdagen godkänner Kungl. Maj:ts förslag om förbättrade förmåner för värnpliktiga m. fl.

Driftbudgeten

Fjärde huvudtiteln

7. Armén: Avlöningar m. m. till värnpliktiga. Utskottet, som erinrar om sitt uttalande under punkt 6, tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag i propositionen nr 110 (punkt B 3, s. 35—36) och hemställer

att riksdagen till *Armén: Avlöningar m. m. till värnplik-*

tiga för budgetåret 1970/71 anvisar ett förslagsanslag av 107 800 000 kr.

8. Armén: Övningar m. m. I propositionen nr 1 (bilaga 6, punkt B 14, s. 41—42) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till Armén: Övningar m. m. för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 77 000 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 74 500 000 kr.

I de likalydande motionerna I:1095 av herr Bohman m. fl. och II:1284 av herr Holmberg m. fl. har hemställts, såvitt nu är i fråga, att anslaget Armén: Övningar m. m. ökas med 1 980 000 kr. i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag. Vidare har i de likalydande motionerna I:561 av herr Strandberg och II: 659 av herrar Oskarson och Wachtmeister hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte besluta att anslå ytterligare 2,1 milj. kr. till Armén: Övningar m. m.

Utskottet, som hänvisar till vad som anförts under punkt 1, har inte något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning. Anslaget bör alltså föras upp med 77 milj. kr.

Av det anförda följer att utskottet avstyrker yrkandena i motionerna I:1095 och II: 1284 samt I: 561 och II: 659 såvitt nu är i fråga.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I:1095 och II:1284 samt I:561 och II:659, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till Armén: Övningar m. m. för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 77 000 000 kr.

9. Anskaffning av tygmateriel m. m. I propositionen nr 110 (punkt B 27, s. 36—38) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att medge att beställningar av tygmateriel m. m. får läggas ut inom en kostnadsram av 426 000 000 kr., dels till Anskaffning av tygmateriel m. m. för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 493 000 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 508 000 000 kr.

I de likalydande motionerna I:1095 av herr Bohman m. fl. och II:1284 av herr Holmberg m. fl. har hemställts, såvitt nu är i fråga, att anslaget Anskaffning av tygmateriel m. m. måtte ökas med 20 milj. kr.

Utskottet, som hänvisar till vad som anförts under punkt 1, har inte något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag till beställningsbemyndigande och medelsanvisning. Anslaget bör alltså föras upp med 493 milj. kr. Här till kommer del av den reservationsmedelsförbrukning som får ske under budgetåret.

Av det anförda följer att utskottet avstyrker yrkandena i motionerna I:1095 och II:1284 såvitt nu är i fråga.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 1095 och II: 1284, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, bemyndigar Kungl. Maj:t att medge att beställningar av tygmateriel m. m. får läggas ut inom en kostnadsram av 426 000 000 kr.,

2. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I:1095 och II:1284, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Anskaffning av tygmateriel m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 493 000 000 kr.

10. Underhåll av tygmateriel m. m. I propositionen nr 1 (bilaga 6, punkt B 28, s. 54—55) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till Underhåll av tygmateriel m. m. för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 90 000 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 87 900 000 kr.

I de likalydande motionerna I:1095 av herr Bohman m. fl. och II:1284 av herr Holmberg m. fl. har hemställts, såvitt nu är i fråga, att anslaget Underhåll av tygmateriel m. m. måtte ökas med 4 987 000 kr. i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag. Vidare har i de likalydande motionerna I: 561 av herr Strandberg och II:659 av herrar Oskarson och Wachtmeister hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte besluta att anslå ytterligare 5 milj. kr. till Underhåll av tygmateriel m. m.

Utskottet, som hänvisar till vad som anförts under punkt 1, har inte något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning. Anslaget bör alltså föras upp med 90 milj. kr.

Av det anförda följer att utskottet avstyrker yrkandena i motionerna I:1095 och II:1284 samt I:561 och II:659 såvitt nu är i fråga.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I:1095 och II:1284 samt I:561 och II:659, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Underhåll av tygmateriel m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 90 000 000 kr.

11. Marinen: Avlöningar m. m. till värnpliktiga. Utskottet, som erinrar om sitt uttalande under punkt 6, tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag i propositionen nr 110 (punkt C 3, s. 38—39) och hemställer

att riksdagen till *Marinen: Avlöningar m. m. till värnpliktiga* för budgetåret 1970/71 anvisar ett förslagsanslag av 18 200 000 kr.

12. **Marinen: Övningar m. m.** I propositionen nr 1 (bilaga 6, punkt C 13, s. 66) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till **Marinen: Övningar m. m.** för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 29 000 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 27 600 000 kr.

I de likalydande motionerna I:1095 av herr Bohman m. fl. och II:1284 av herr Holmberg m. fl. har hemställts, såvitt nu är i fråga, att anslaget **Marinen: Övningar m. m.** ökas med 1 815 000 kr. i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag. Vidare har i de likalydande motionerna I:561 av herr Strandberg och II:659 av herrar Oskarson och Wachtmeister hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte besluta att anslå ytterligare 1,8 milj. kr. till **Marinen: Övningar m. m.**

Utskottet, som hänvisar till vad som anförts under punkt 1, har inte något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning. Anslaget bör alltså föras upp med 29 milj. kr.

Av det anförda följer att utskottet avstyrker yrkandena i motionerna I: 1095 och II: 1284 samt I: 561 och II: 659 såvitt nu är i fråga.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I:1095 och II:1284 samt I:561 och II:659, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till **Marinen: Övningar m. m.** för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 29 000 000 kr.

13. **Anskaffning av fartygsmateriel m. m.** I propositionen nr 110 har Kungl. Maj:t (punkt C 23, s. 39—42) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att medge att beställningar av fartygsmateriel m. m. får läggas ut inom en kostnadsram av 393 000 000 kr., dels till **Anskaffning av fartygsmateriel m. m.** för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 229 000 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 197 300 000 kr.

I motionen I:1096 av herr Lindblad har hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen vid behandling av förevarande anslag uttalar att en omorganisation eller förändring av försvarets helikopterorganisation icke må ske utan beaktande av A) att en omorganisation av försvarets helikopterorganisation inte får leda till sämre möjligheter än i dag att täcka kusten med sjöräddningsresurser samt B) att en ytterligare kraftig nedskärning av neutralitetsvakt mot ubåtar och möjligheterna till sjöfartsskydd inte bör få komma till stånd.

I de likalydande motionerna I:1095 av herr Bohman m. fl. och II:1284 av herr Holmberg m. fl. har hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte besluta att öka förevarande anslag till 249 000 000 kr.

Utskottet. Frågan om hur den totala tillgången på helikoptrar inom krigsmakten skall utnyttjas på bästa sätt utreds för närvarande av överbefälhavaren. I avvaktan på utredningens resultat, som väntas föreligga under innevarande budgetår, räknar departementschefen med att anskaffning av tunga helikoptrar för marinen kan rymmas inom det föreslagna bemyndigandebeloppet för nästa budgetår.

I motionen I:1096 framhålles att en nyanskaffning av tunga helikoptrar för marinen är starkt motiverad, främst med hänsyn till behoven av resurser för sjöräddning och ubåtsjakt. Utskottet förutsätter att nämnda behov tillmäts betydelse vid ställningstagande till ifrågavarande anskaffning. Det bör emellertid liksom tidigare ankomma på Kungl. Maj:t att ta ställning till vilka anskaffningar som bör ske inom ramen för det beställningsbemyndigande som riksdagen kan komma att lämna. Utskottet avstyrker bifall till motionen I:1096 såvitt nu är i fråga.

Utskottet, som hänvisar till vad som anförts under punkt 1, har inte något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag till beställningsbemyndigande och medelsanvisning. Anslaget bör alltså föras upp med 229 milj. kr. Härtill kommer del av den reservationsmedelsförbrukning som får ske under budgetåret.

Av det anförda följer att utskottet avstyrker yrkandena i motionerna I:1095 och II:1284 såvitt nu är i fråga.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionen I:1096 såvitt nu är i fråga,
2. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 1095 och II: 1284, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, bemyndigar Kungl. Maj:t att medge att beställningar av fartygsmateriel m. m. får läggas ut inom en kostnadsram av 393 000 000 kr.,
3. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I:1095 och II:1284, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Anskaffning av fartygsmateriel m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 229 000 000 kr.

14. Underhåll av fartyg m. m. I propositionen nr 1 (bilaga 6, punkt C 24, s. 74—75) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till Underhåll av fartyg m. m. för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 81 000 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 77 100 000 kr.

I de likalydande motionerna I:1095 av herr Bohman m. fl. och II:1284 av herr Holmberg m. fl. har hemställts, såvitt nu är i fråga, att anslaget Underhåll av fartyg m. m. måtte ökas med 3,5 milj. kr. i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag. Vidare har i de likalydande motionerna I:561 av herr Strandberg och II:659 av herrar Oskarson och Wachtmeister hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte besluta att anslå ytterligare 3,5 milj. kr. till Underhåll av fartyg m. m.

Utskottet, som hänvisar till vad som anförts under punkt 1, har inte något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning. Anslaget bör alltså föras upp med 81 milj. kr.

Av det anförda följer att utskottet avstyrker yrkandena i motionerna I:1095 och II:1284 samt I:561 och II:659 såvitt nu är i fråga.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I:1095 och II:1284 samt I:561 och II:659, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Underhåll av fartyg m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 81 000 000 kr.

15. Flygvapnet: Avlöningar m. m. till värnpliktiga. Utskottet, som erinrar om sitt uttalande under punkt 6, tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag i propositionen nr 110 (punkt D 3, s. 42) och hemställer

att riksdagen till *Flygvapnet: Avlöningar m. m. till värnpliktiga* för budgetåret 1970/71 anvisar ett förslagsanslag av 16 000 000 kr.

16. Flygvapnet: Övningar m. m. I propositionen nr 1 (bilaga 6, punkt D 14, s. 88) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till Flygvapnet: Övningar m. m. för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 19 250 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 18 050 000 kr.

I de likalydande motionerna I:1095 av herr Bohman m. fl. och II:1284 av herr Holmberg m. fl. har hemställts, såvitt nu är i fråga, att anslaget Flygvapnet: Övningar m. m. ökas med 1 490 000 kr. i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag. Vidare har i de likalydande motionerna I:561 av herr Strandberg och II:659 av herrar Oskarson och Wachtmeister hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte besluta att anslå ytterligare 1,5 milj. kr. till Flygvapnet: Övningar m. m.

Utskottet, som hänvisar till vad som anförts under punkt 1, har inte något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning. Anslaget bör alltså föras upp med 19 250 000 kr.

Av det anförda följer att utskottet avstyrker yrkandena i motionerna I: 1095 och II: 1284 samt I: 561 och II: 659 såvitt nu är i fråga.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I:1095 och II:1284 samt I:561 och II:659, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Flygvapnet: Övningar m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 19 250 000 kr.

17. Anskaffning av flygmateriel m. m. I propositionen nr 110 (punkt D 23, s. 43—45) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att medge att beställningar av flygmateriel m. m. får läggas ut inom en kostnadsram av 1 800 000 000 kr., dels till Anskaffning av flygmateriel m. m. för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 968 282 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 973 189 000 kr.

I de likalydande motionerna I:1095 av herr Bohman m. fl. och II:1284 av herr Holmberg m. fl. har hemställts, såvitt nu är i fråga, att anslaget Anskaffning av flygmateriel m. m. måtte ökas med 20 milj. kr. i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet, som hänvisar till vad som anförts under punkt 1, har inte något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag till beställningsbemyndigande och medelsanvisning. Anslaget bör alltså föras upp med 968 282 000 kr. Härtill kommer del av den reservationsmedelsförbrukning som får ske under budgetåret.

Av det anförda följer att utskottet avstyrker yrkandena i motionerna I:1095 och II:1284 såvitt nu är i fråga.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 1095 och II: 1284, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, bemyndigar Kungl. Maj:t att medge att beställningar av flygmateriel m. m. får läggas ut inom en kostnadsram av 1 800 000 000 kr.,

2. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I:1095 och II:1284, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Anskaffning av flygmateriel m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 968 282 000 kr.

18. Drift och underhåll av flygmateriel m. m. I propositionen nr 1 (bilaga 6, punkt D 24, s. 95—96) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till Drift och underhåll av flygmateriel m. m. för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 232 000 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 243 400 000 kr.

I de likalydande motionerna I:1095 av herr Bohman m. fl. och II:1284 av herr Holmberg m. fl. har hemställts, såvitt nu är i fråga, att anslaget Drift och underhåll av flygmateriel m. m. måtte ökas med 8,5 milj. kr. i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag. Vidare har i de likalydande motionerna I: 561 av herr Strandberg och II: 659 av herrar Oskarson och Wachtmeister hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte besluta att anslå ytterligare 8,5 milj. kr. till Drift och underhåll av flygmateriel m. m.

Utskottet, som hänvisar till vad som anförts under punkt 1, har inte något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning. Anslaget bör alltså föras upp med 232 milj. kr.

Av det anförda följer att utskottet avstyrker yrkandena i motionerna I:1095 och II:1284 samt I:561 och II:659 såvitt nu är i fråga.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I:1095 och II:1284 samt I:561 och II:659, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Drift och underhåll av flygmateriel m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 232 000 000 kr.

19. Försvarets materielverk. I propositionen nr 110 (punkt F 4, s. 45—48) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vid försvarets materielverk inrätta två nya avdelningar, en för verkstadsledning och en för förrådsledning i central instans, b) bemyndiga Kungl. Maj:t att vid materielverket inrätta två extra ordinarie tjänster för chefer för verkstads- och förrådsavdelningarna, c) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta erforderliga övergångsåtgärder, d) till Försvarets materielverk för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 160 000 000 kr.

Utskottet, som erinrar om sitt uttalande under punkt 5, anser det vara angeläget att möjligheterna till omlokalisering av delar av materielverket från Storstockholmsområdet tas till vara. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer

att riksdagen

1. bemyndigar Kungl. Maj:t att vid försvarets materielverk inrätta två nya avdelningar, en för verkstadsledning och en för förrådsledning i central instans,

2. bemyndigar Kungl. Maj:t att vid materielverket inrätta två extra ordinarie tjänster för chefer för verkstads- och förrådsavdelningarna,

3. bemyndigar Kungl. Maj:t att vidta erforderliga övergångsåtgärder,

4. till *Försvarets materielverk* för budgetåret 1970/71 anvisar ett förslagsanslag av 160 000 000 kr.

20. *Försvarets personalvård: Fritidsverksamhet m. m.* I propositionen nr 1 (bilaga 6, punkt G 24, s. 137—138) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till *Försvarets personalvård: Fritidsverksamhet m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 2 250 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 2 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat de likalydande motionerna I:552 av herr Olle Eriksson och II:651 av herrar Fälldin och Eliasson i Sundborn vari hemstälts att riksdagen beslutar att till *Försvarets personalvård: Fritidsverksamhet m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett med 172 000 kr. i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag förhöjt reservationsanslag av 2 422 000 kr.

Utskottet delar den positiva inställning till personalvården som kommer till uttryck i motionerna och anser att dess betydelse är stor. En väsentlig förstärkning av personalvårdsresurserna sker enligt Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisningar under de båda anslagen till personalvård. Takten på utbyggnaden av personalvården har också varit hög under de senaste åren. Utskottet finner därför inte anledning att frångå Kungl. Maj:ts förslag.

Yrkandena i motionerna I:552 och II:651 avstyrkes alltså.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I:552 och II:651 till *Försvarets personalvård: Fritidsverksamhet m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 2 250 000 kr.

21. *Avlöningar till civilförsvarspliktiga m. m.* Utskottet, som erinrar om att Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för ifrågasvarande ändamål, tillstyrker Kungl. Maj:ts i propositionen nr 110 framlagda förslag (punkt N 3, s. 49) och hemställer

att riksdagen till *Avlöningar till civilförsvarspliktiga m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisar ett förslagsanslag av 8 034 000 kr.

22. *Anskaffning av civilförsvarsmateriel.* Utskottet tillstyrker Kungl.

Maj:ts förslag i propositionen nr 1 (bilaga 6, punkt N 7, s. 181—183) och hemställer

1. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att medge att beställningar av civilförsvarsmateriel får läggas ut inom en kostnadsram av 13 000 000 kr.,

2. att riksdagen till *Anskaffning av civilförsvarsmateriel* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 19 800 000 kr.

23. Bidrag till byggande av skyddsrum. Utskottet, som erinrar om att Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för ifrågavarande ändamål, tillstyrker Kungl. Maj:ts i propositionen nr 110 framlagda förslag (punkt N 9, s. 50—51) och hemställer

1. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att medge att statsbidrag utgår för byggande av skyddsrum inom en kostnadsram av 18 240 000 kr.,

2. att riksdagen till *Bidrag till byggande av skyddsrum* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 39 533 000 kr.

24. Reglering av prisstegringar. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag i propositionen nr 1 (bilaga 6, punkt O 1, s. 191—193) och hemställer

att riksdagen till *Reglering av prisstegringar* för budgetåret 1970/71 anvisar ett anslag av 167 000 000 kr.

Kapitalbudgeten

Försvarets fastighetsfond

Kasernbyggnaders delfond

25. Markförvärv för övningsfält m. m. Utskottet, som erinrar om att Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för ifrågavarande ändamål, tillstyrker Kungl. Maj:ts i propositionen nr 110 framlagda förslag (punkt III: 6, s. 51—61) och hemställer

1. att riksdagen medger att P 7:s övningsfält i Ystad, KA 5:s handövningsfält i Härnösand och Prästtomta skjutfält får utvidgas i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag,

2. att riksdagen till *Markförvärv för övningsfält m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisar ett investeringsanslag av 17 900 000 kr.

Stockholm den 12 maj 1970

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Bohman (m), Birger Andersson (s), Rikard Svensson (s), Virgin (m), Ivar Johansson (cp), fru Wallentheim (s), herrar Bertil Petersson (s), Bengt Gustavsson (s), Herbert Larsson (s), Nyman (fp), Hjorth (s), Wirtén (fp), Thorle Nilsson (s), Lindblad (fp) och Olle Eriksson (cp) samt

från andra kammaren: herrar Almgren (s), Mellqvist (s), Eliasson i Sundborn (cp), Gustafson i Göteborg (fp), Nordstrandh (m), Bergman (s), Lindholm (s), Mattsson (cp), Johansson i Norrköping (s), Enskog (fp), Alemyr (s), Antonsson (cp), Eskel (s), Petersson i Gäddvik (m) och Lindberg (s).

Reservationer

1. vid *punkten 1* (Ramberäkningar m. m.) beträffande *utgiftsramen för det militära försvaret* av herrar Bohman (m), Virgin (m), Nordstrandh (m) och Petersson i Gäddvik (m) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 2 som börjar med »Eftersom Kungl. Maj:ts» och slutar med »om ramuppräkning» bort ersättas med text av följande lydelse:

»1968 års försvarsbeslut innebär att det militära försvarets relativa effekt kommer att nedgå avsevärt under de närmaste åren. Utskottet finner det angeläget att den inledda försvagningen avbryts så snart som möjligt. Betydande utgifter som vid beslutets fattande inte var kända eller avsedda har belastat och kommer att belasta den ekonomiska ramen för försvarsbeslutsperioden. För att så snart som möjligt kompensera något av de negativa verkningarna bör vidtas åtgärder av det slag som föreslås i förevärande motioner.

I motionerna I: 1095 och II: 1284 har föreslagits att varje försvarsgrens anslag till anskaffning av tygmateriel m. m. skall ökas med 20 milj. kr. och att i samband därmed beställningsbemyndigandena för sådan anskaffning skall ökas med sammanlagt 150 milj. kr. Utskottet tillstyrker motionsyrkandena i denna del. I samma motioner har även föreslagits att försvarsgrenarnas anslag till övningar samt drift och underhåll av tygmateriel m. m. skall ökas med sammanlagt 22,3 milj. kr. i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag. I denna del överensstämmer yrkandena nästan helt med motionerna I: 561 och II: 659, i vilka har föreslagits att nämnda anslag skall ökas med sammanlagt 22,4 milj. kr. utöver Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet — som anser att behovet av resurser för effektiv utbildning av de värnpliktiga måste ges hög prioritet — tillstyrker förslagen i sistnämnda motioner.

Beträffande användningen av de ökade resurserna för materielanskaffning vill utskottet anföra följande.

Inom armén har stridsuthålligheten försämrats under de senaste åren framför allt i vad avser tillgången på ammunition. För att begränsa bris-

terna i ammunitionstillgången är det angeläget att riksdagen anvisar ytterligare resurser.

Marinens framtidsproblem bör ägnas stor uppmärksamhet. Betydande ersättningsanskaffningar av i första hand fartyg erfordras om inte de långvariga skadeverkningar som redan har inträffat skall bli ännu större.

Den ökade rörlighet som utvecklingen kräver av våra krigsförband och den ofrånkomliga minskningen av krigsorganisationen innebär ett ökat behov av resurser för snabb förflyttning av personal och viktig materiel. Det är därför angeläget att förstärka flygtransportorganisationen. Resurser för att påbörja en sådan förstärkning bör anvisas nu.

Utskottet beräknar alltså det militära försvarets utgiftsram till 5 688 355 000 kr., varav 5 430 005 000 kr. i form av anslag och 258 350 000 kr. i form av reservationsmedelsförbrukning. Av uppräknningen i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag bör 60 milj. kr. avses för materielanskaffning och 22,4 milj. kr. för försvarsgrenarnas övningsberoende anslag.»

dels utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

»1. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 561 och II: 659 samt I: 1095 och II: 1284, nämnda motioner i vad de innebär en uppräkning av utgiftsramen för det militära försvaret, samt med avslag å motionerna I: 565 och II: 653 i vad de avser en nedskärning av försvarsutgifterna godkänner utskottets förslag till ramberäkning för budgetåret 1970/71 för det militära försvaret,»

2. vid *punkten 1* (Ramberäkningar m. m.) av herrar Bohman (m), Virgin (m), Nordstrandh (m) och Petersson i Gäddvik (m) som — om reservationen 1 ej bifalles — anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 2 som börjar med »Utskottet tillstyrker» och slutar med »övningsberoende anslag» bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet — som anser att behovet av resurser för effektiv utbildning av de värnpliktiga måste ges hög prioritet — finner däremot att fördelningen av medel mellan å ena sidan materielanslagen och å andra sidan de övningsberoende anslagen bör vara den som föreslås i motionerna I: 561 och II: 659. Ökningen i anslagsmedel för de övningsberoende anslagen bör inom utgiftsramen kompenseras genom motsvarande minskning av reservationsmedelsförbrukningen för materielanskaffning.

Utskottet tillstyrker alltså yrkandena i motionerna I: 561 och II: 659.»

dels utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

»2. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 561 och II: 659, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, beslutar att inom utgiftsramen för

det militära försvaret anvisa ytterligare sammanlagt 22 400 000 kr. till försvarsgrenarnas övningsberoende anslag.»

3. vid *punkten 1* (Ramberäkningar m. m.) beträffande *planeringsinriktningen* av herrar Bohman (m), Virgin (m), Nordstrandh (m) och Petersson i Gäddvik (m) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 3 som börjar med »Liksom departementschefen» och slutar med »i fråga» bort ersättas med text av följande lydelse:

»Överbefälhavaren har i sitt yttrande över myndigheternas förslag till anslagsframställningar framhållit att den horisontella planeringsnivån kommer att innebära en successiv urholkning av krigsorganisationen och att handlingsfrihet för framtiden endast i begränsad utsträckning har kunnat skapas inom ramen för denna nivå. För att en ökad handlingsfrihet skall nås anser överbefälhavaren att planeringen redan fr. o. m. budgetåret 1970/71 måste anpassas efter den nivå som innebär ökning med 50 milj. kr. för budgetår.

Enligt departementschefens mening kan den handlingsfrihet som statsmakterna har velat försäkra sig om efter utgången av försvarsbeslutsperioden i stort uppnås med nu gällande planeringsinriktning.

Planeringen för det militära försvaret bör, som ofta har framhållits, ha en långsiktig inriktning. De fleråriga försvarsbesluten har bidragit till att ge stadga åt planeringen. Behovet av långsiktig inriktning sträcker sig emellertid betydligt längre än det antal år som hittillsvarande försvarsbeslut har omfattat. Det är därför viktigt att den långsiktiga inriktningen medger en planering som kan utgå från en i förhållande till det fattade försvarsbeslutet oförändrad ambition. Om verksamheten under två intilliggande försvarsbeslutsperioder baseras på olika förutsättningar i fråga om resurstilldelning är det ofrånkomligt att verksamheten — sedd över båda perioderna — blir mindre följdriktig och därmed mindre ekonomisk än om den hade baserats på ett enda försvarsbeslut för båda perioderna tillsammans. Statsmakterna torde dock inte vara beredda att låta försvarsbeslut omfatta längre tid än 4—5 budgetår.

Med nuvarande planeringsinriktning upprätthålls en handlingsfrihet som i huvudsak endast innebär möjlighet att ytterligare sänka försvarseffekten. Eftersom utskottet anser att en sådan nedgång av försvarets effekt inte kan accepteras biträder utskottet yrkandena i motionerna I: 1095 och II: 1284 om en årlig höjning av planeringsnivån med 50 milj. kr. redan fr. o. m. nästa budgetår. Härigenom kan verksamheten smidigare anpassas till den högre resursnivå för nästa försvarsbeslutsperiod som utskottet anser vara ofrånkomlig.»

dels utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

»3. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 1095 och II: 1284, såvitt nu är i fråga, som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet uttalat om att verksamheten inom det militära försvaret under budgetåren 1970/71 och 1971/72 skall bedrivas enligt en planering som ryms inom nuvarande planeringsnivå förhöjd med 50 milj. kr. för varje budgetår,»

4. vid *punkterna 8, 10, 12, 14, 16 och 18* (försvarsgrenarnas övningsberoende anslag) av herrar Bohman (m), Virgin (m), Nordstrandh (m) och Petersson i Gäddvik (m) som — vid bifall till endera av reservationerna 1 eller 2 — anser att

dels försvarsgrenarnas övningsberoende anslag bort ökas med sammanlagt 22,4 milj. kr. med följande fördelning på de olika anslagen:

Armén: Övningar m. m.	2,1 milj. kr.
Underhåll av tygmateriel m. m.	5 » »
Marinen: Övningar m. m.	1,8 » »
Underhåll av fartyg m. m.	3,5 » »
Flygvapnet: Övningar m. m.	1,5 » »
Drift och underhåll av flygmateriel m. m.	8,5 » »

dels utskottets hemställan vid de olika punkterna till följd härav bort ha följande lydelse:

vid punkten 8

»att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 1095 och II: 1284 samt I: 561 och II: 659, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Armén: Övningar m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 79 100 000 kr.»

vid punkten 10

»att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 1095 och II: 1284 samt I: 561 och II: 659, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Underhåll av tygmateriel m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 95 000 000 kr.»

vid punkten 12

»att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 1095 och II: 1284 samt I: 561 och II: 659, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Marinen: Övningar m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 30 800 000 kr.»

vid punkten 14

»att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och

med bifall till motionerna I: 1095 och II: 1284 samt I: 561 och II: 659, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Underhåll av fartyg m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 84 500 000 kr.»

vid punkten 16

»att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 1095 och II: 1284 samt I: 561 och II: 659, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Flygvapnet: Övningar m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 20 750 000 kr.»

vid punkten 18

»att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 1095 och II: 1284 samt I: 561 och II: 659, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Drift och underhåll av flygmateriel m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 240 500 000 kr.»

5. vid *punkterna 9, 13 och 17* (försvarsgrenarnas anslag till anskaffning av tygmateriel m. m.) av herrar Bohman (m), Virgin (m), Nordstrandh (m) och Petersson i Gäddvik (m) som — vid bifall till reservationen 1 — anser att

dels under ettbart av försvarsgrenarnas anslag till anskaffning av tygmateriel m. m. bort ske en ökning av medelsanvisningen med 20 milj. kr. och en ökning av bemyndigandebeloppet med 50 milj. kr.,

dels utskottets hemställan vid de olika punkterna till följd härav bort ha följande lydelse:

vid punkten 9

»1. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 1095 och II: 1284, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, bemyndigar Kungl. Maj:t att medge att beställningar av tygmateriel m. m. får läggas ut inom en kostnadsram av 476 000 000 kr.,

2. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 1095 och II: 1284, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Anskaffning av tygmateriel m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 513 000 000 kr.»

vid punkten 13

»1. att riksdagen avslår motionen I: 1096 såvitt nu är i fråga,

2. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 1095 och II: 1284, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, bemyndigar Kungl. Maj:t att medge att beställningar av fartygsmateriel m. m. får läg-

gas ut inom en kostnadsram av 443 000 000 kr.,

3. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I:1095 och II:1284, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Anskaffning av fartygs-materiel m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 249 000 000 kr.»

vid punkten 17

»1. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I:1095 och II:1284, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, bemyndigar Kungl. Maj:t att medge att beställningar av flygmateriel får läggas ut inom en kostnadsram av 1 850 000 000 kr.,

2. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I:1095 och II:1284, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Anskaffning av flygmateriel m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 988 282 000 kr.»

6. vid *punkten 13* (Anskaffning av fartygsmateriel m. m.) av herr Lindblad (fp).

7. vid *punkten 20* (Försvarets personalvård: Fritidsverksamhet m. m.) av herr Olle Eriksson (cp).

Särskilt yttrande

av herrar Ivar Johansson (cp), Nyman (fp), Wirtén (fp), Lindblad (fp), Olle Eriksson (cp), Eliasson i Sundborn (cp), Gustafson i Göteborg (fp), Mattsson (cp), Enskog (fp) och Antonsson (cp) som anfört:

»Då beslut fattades av 1968 års riksdag om en flerårsplan för det svenska försvaret uttalade centerpartiet och folkpartiet att den var otillfredsställande. Det framhölls att det var beklagligt att planeringsnivån efter budgetåret 1971/72 inte gav tillräckliga resurser för att upprätthålla ett starkt försvar.

Vi föreslår emellertid inte nu några punktinsatser för att kompensera de negativa verkningarna av försvarsbeslutet. Huvudintresset gäller nu vad som skall komma efter innevarande försvarsbeslutsperiod. Införandet av ett nytt planeringssystem för försvaret torde komma att förändra möjligheterna att överblicka framtida beslutssituationer och kan underlätta avvägningen mellan skilda delar av totalförsvaret.

En analys av säkerhetspolitikens förutsättningar och resursbehov bör utföras av den försvarskommitté som väntas bli tillsatt under hösten 1970. Vi har tidigare begärt att en sådan kommitté skall tillsättas snarast. Vi befarar att förseningen i fråga om kommitténs tillsättande skall leda till stora svårigheter att i tid hinna behandla de frågor som kommittén kommer att föreläggas.»